CONFIDENŢIALITATEA URMĂRIRII PENALE

Valeria CATARAGĂ,

studentă anul IV, licenţă, Universitatea de Stat a Moldovei, Facultatea de Drept

CZU: 343.123:343.131:342.7

Confidențialitatea urmăririi penale este un principiu fundamental al dreptului procesual penal, având o importanță majoră în garantarea respectării drepturilor fundamentale ale omului și a bunei desfășurări a anchetelor penale. Ea presupune limitarea accesului publicului la informațiile din dosarele penale în faza de urmărire penală, astfel încât să se asigure protecția datelor personale, prezumția de nevinovăție, integritatea probelor și protecția imaginii persoanelor implicate. Lucrarea de față analizează acest principiu în contextul normativ și practic național și european, oferind o viziune aprofundată asupra implicațiilor, provocărilor și direcțiilor de dezvoltare.

În epoca digitalizării și a exploziei informaționale, noțiunea de confidențialitate este supusă unor provocări fără precedent. Informațiile circulă rapid și necontrolat prin mass-media și rețele sociale, ceea ce face ca divulgarea unor date din anchete să poată avea consecințe grave asupra persoanelor vizate și asupra bunei desfășurări a procesului penal. Imaginea publică a unui suspect poate fi grav afectată înainte de pronunțarea unei hotărâri, subminându-se astfel prezumția de nevinovăție. În acest sens, tema este de maximă actualitate, mai ales în condițiile în care societatea democratică cere transparență, dar și respectarea riguroasă a drepturilor fundamentale.

Confidențialitatea urmăririi penale este reglementată în Codul de procedură penală [1], Codul penal [2] și Constituția Republicii Moldova [3]. Legea privind protecția datelor cu caracter personal [4], Legea cu privire la secretul de stat [5] și Legea privind protecția secretelor comerciale [6] sunt alte instrumente esențiale în garantarea acestui principiu. De asemenea, Convenția Europeană a Drepturilor Omului [7] și Regulamentul GDPR [8] aduc standarde importante în domeniul protecției datelor și al procesului echitabil.

Un rol central este acordat și jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în cazuri precum Dupuis și alții c. Franței [9], Craxi c. Italiei [10] și Popovici c. Moldovei [11], care evidențiază tensiunea dintre libertatea de exprimare și dreptul la un proces echitabil. Aceste decizii trasează limitele intervenției publice în anchetele penale și oferă criterii clare pentru stabilirea proporționalității între transparență și confidențialitate.

În completare, trebuie subliniat faptul că principiul confidențialității, deși nu este prevăzut expres în lista principiilor fundamentale ale procesului penal din Codul de procedură penală [1], acționează ca un fir roșu care susține funcționarea tuturor celorlalte. Legalitatea, dreptul la apărare, inviolabilitatea vieții private sau contradic-

torialitatea sunt toate direct influențate de măsura în care informațiile din dosar sunt păstrate în mod adecvat și echilibrat. Confidențialitatea nu înseamnă opacitate totală, ci o gestionare responsabilă a informațiilor, în așa fel încât nici procesul de justiție să nu fie compromis și nici imaginea celor implicați să nu fie deteriorată fără temei legal.

Practica judiciară și doctrina de specialitate au reliefat numeroase exemple în care divulgarea informațiilor din faza de urmărire penală a influențat negativ parcursul procesului. Drept urmare, autoritățile trebuie să gestioneze comunicarea instituțională cu maximă prudență și profesionalism. În sprijinul acestei idei, literatura de specialitate subliniază că justiția se bazează nu doar pe adevăr și legalitate, ci și pe percepția publică privind imparțialitatea și echitatea actului judiciar. Astfel, lucrările autorilor Cristian Jora [12], Gheroghe Balan [13], Costică Voicu[14] și rapoartele Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene [15], a Comisiei Europeane și Rețeaua Europeană de Formare Judiciară [16], ș.a. evidențiază importanța acestui principiu în contextul modern.

Lucrarea concluzionează că respectarea confidențialității în faza de urmărire penală este o condiție esențială pentru funcționarea justiției într-un stat de drept. Ea protejează drepturile părților implicate, contribuie la consolidarea încrederii publicului în actul de justiție și menține echilibrul între transparență și protecția interesului privat. Spre final, sunt formulate o serie de propuneri concrete în vederea armonizării legislației naționale cu standardele europene, consolidarea mecanismelor de sancționare a încălcării confidențialității și modernizarea sistemelor de protecție a informațiilor sensibile, mai exact:

1. Revizuirea cadrului normativ privind faza prejudiciară
2. Creșterea independenței și responsabilității Procuraturii
3. Profesionalizarea organelor de urmărire penală în domeniul confidențialității
4. Implementarea unui sistem digital securizat pentru dosarele penale
5. Modernizarea sistemului de colectare a datelor statistice privind încălcările confidențialității
6. Elaborarea unui ghid etic pentru comunicarea publică în cauzele penale
7. Crearea unui mecanism de protecție a victimelor în fața expunerii mediatice

Referințe:

• *Acte normative:*

1. COD Nr. 122 din 14-03-2003, CODUL DE PROCEDURĂ PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA*, Publicat : 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699.
2. COD Nr. 985 din 18-04-2002, CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA* Publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195
3. CONSTITUȚIA Nr. 1din 29-07-1994, CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA, Publicat : 13-11-2024 în Monitorul Oficial Nr. 466 art. 635.
4. LEGE Nr. 133 din 08-07-201 privind protecția datelor cu caracter personal, Publicat: 14-10-2011 în Monitorul Oficial Nr. 170-175 art. 492.

5. LEGE Nr. 245din 27-11-2008 cu privire la secretul de stat, Publicat: 27-02-2009 în Monitorul Oficial Nr. 45-46 art. 123.
6. LEGE Nr. 384 din 07-12-2023 privind protecția secretelor comerciale, Publicat: 22-12-2023 în Monitorul Oficial Nr. 495-496 art. 874.
7. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Consiliul Europei, 1950.
8. Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27.04.2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor). Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679-#ntr1-L_2016119RO.01000101-E0001, accesată: 19.04.2025.

• *Practica CtEDO:*

9. Cauza Dupuis și alții c. Franței, https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-2675%22]}, accesată: 17.05.2025.
10. Cauza Craxi c. Italiei, https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-123794%22]}, accesată: 17.05.2025.
11. Cauza Popovici c. Moldovei, https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-112802%22]}, accesată: 17.05.2025.

• *Monografii / articole de specialitate:*

12. Cristian Jora, Drept procesual penal, Ed. Lumina Lex, București, 2005.
13. Gheorghe Balan, Drept procesual penal român, Ed. Hamangiu, București, 2007.
14. Costică Voicu, Teoria generală a dreptului, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2002.

• *Surse web:*

15. Raportul Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) – „Protecția datelor și sistemele de justiție penală” (2022), (https://fra.europa.eu/ro/publication/2022/fundamental-rights-report-2022-fra opinions), accesată: 17.05.2025.
16. Programul de evaluare inter pares între autoritățile judiciare – Comisia Europeană și Rețeaua Europeană de Formare Judiciară (EJTN) (https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2024-07/peer-review_md-report.pdf), accesată: 17.05.2025.

Recomandat
***Aureliu POSTICĂ**, dr. în drept, lector univ.*